

РОЛЯТА НА МЕДИИТЕ В МЕЖДУНАРОДНАТА СРЕДА

Гл. ас. д-р Гергана Георгиева, Катедра „Международно право и международни отношения“, Правно-исторически факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград

Резюме: Статията разглежда международните комуникации, които често се случват в отвореното и достъпно пространство на медиите при отсъствието на институционализирани канали. Медиите запълват комуникативните пропуски в международния процес и при попълването на тези пропуски те се отличават от конвенционалните участници, които са главно държави, международни организации и дори неправителствени организации. Уникалността се състои в това, че медиите нямат определена институционална роля в международните отношения и международното право. В статията се прави и разграничение между речта на омразата, която е безспорно нарушение на правата на човека и достойнството, и пропагандата, която може да бъде презрителна, но вероятно подлежи на други не правно обвързващи инструменти за приемлив международен или национален контрол като споразумения, стандарти или добри практики.

Ключови думи: медиите в международната среда, права на човека, реч на омразата, пропаганда.

THE ROLE OF THE MEDIA IN THE INTERNATIONAL CONTEXT

Chief Assist. Prof. Gergana Georgieva, PhD, Department of International Law and International Relations, Faculty of Law and History, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad

Abstract: This article explores international communications that often take place in the open and accessible media space in the absence of institutionalized channels. The media fill the communicative gaps in the international process, and in filling these gaps, they are different from conventional participants, mainly states, international organizations and even non-governmental organizations. What is unique is that the media have no definite institutional role in international relations and international law. The article also makes a distinction between hate speech, which is an indisputable violation of human rights and dignity, and propaganda that may be contemptuous but possibly subject to other non-legally binding instruments of acceptable international or national control such as agreements, standards or good practices.

Keywords: media in the international context, human rights, hate speech, propaganda

Всички процеси, свързани със законотворчеството и правоприлагането, са процеси на информация и комуникация.¹ В националните правни системи съответните комуникации обикновено се осъществяват чрез институционализирани механизми, така че законодателният орган на държавата съобщава съдържанието на акта чрез езика на законодателството и понякога и чрез съпътстващата законодателна история и тогава върховните съдилища могат да правят тълкувания на закона в решенията, с които се произнасят.² Когато съдът приема интерпретация на закона, с която законодателят не е съгласен, законодателят би могъл да коригира това чрез последващо законодателство.³ По този начин законодателната и съдебната власт непрекъснато комуникират помежду си и със съответното общество относно съдържанието и смисъла на закона.⁴

Тези институционализирани механизми за комуникация не са толкова добре развити в международната система. Въпреки че международната общност може в някои случаи да съобщава съдържанието на правната политика чрез приеманите международноправни актове и документи и въпреки че тези актове може от време на време да се интерпретират или прилагат от международни съдилища или трибунали, законодателните и съдебните механизми за комуникация не са толкова изчерпателни в международната система, колкото са в националните, националните и регионалните системи.⁵

Някои изследователи дори отиват по-далеч, считайки, че голяма част от международното право е по-скоро утвърдено под формата на обичай с течение на времето, а модификациите или промените на правните норми са провокирани не от съдебната власт, а от най-

¹ Вж. Reisman, *International Lawmaking*, supra note 2, at 105-08. „Най-просто казано, законотворчеството или определянето на политика като авторитетна за дадена общност е процес на комуникация“.

² Вж. Aharon Barak, *A Judge on Judging: The Role of a Supreme Court in a Democracy*, 116 HARV. L. REV. 16, 133-34 (2002) (описващи диалога между съдебната власт и законодателната власт); William N. Eskridge, *Overriding Supreme Court Statutory Interpretation Decisions*, 101 YALE L. J. 331 (1991).

³ Вж. Pierre N. Leval, *Trademark: Champion of Free Speech*, 27 COLUM. J.L. & ARTS 187, 197-98 (2004) (като се позовават на коригиращия отговор на законодателното тяло на съдебните комуникации); William N. Eskridge & Philip P. Frickey, *Statutory Interpretation as Practical Reasoning*, 42 STAN. L. REV. 321, 371 (1990) (като също се позовават на коригиращия отговор на законодателното тяло на съдебните комуникации).

⁴ Belova, G., Hristova, A. *Some Problems Related to the "Human Embryo" in the European Union Law*, Volume 22: Issue 2, First Online: 27 Jul 2016, p. 293, DOI: <https://doi.org/10.1515/kbo-2016-0050>.

⁵ Вж. Reisman, *International Lawmaking*, supra note 2, at 103.

разнообразни субекти, включително, но не само, държави, международни организации, големите корпорации, неправителствените организации и трансграничната организирана престъпност. Независимо от този понякога неформален и неорганизиран характер на международните отношения, комуникацията все пак е от съществено значение за това международноправните норми да имат сила на закон по отношение на значението и предназначението им върху съответната общност. При отсъствието на институционализирани канали международните комуникации често се случват в отвореното и достъпно пространство на медиите.⁶

Медиите, с други думи, запълват комуникативните пропуски в международния процес. При попълването на тези пропуски медиите се отличават от конвенционалните участници, които са главно държави, международни организации и дори неправителствени организации⁷. Уникалността се състои в това, че медиите нямат определена институционална роля в международните отношения и международното право. Всъщност тяхната роля е толкова аморфна, че медиите изобщо не се разглеждат като участници. Медиите не „заемат място на масата“ на международни юридически конференции, не участват в международни организации или в неправителствени организации и като цяло не се считат за подходящи субекти на международното право.⁸ По-скоро медиите участват в международния процес чрез работа във фонов режим и на дълбоките нива на общественото подсъзнание. Това, следователно, ги прави доста могъщи и потенциално опасни.⁹

Необходимо е обаче да се направи разграничение между **речта на омразата**, която е безспорно нарушение на правата на човека и достойнството, и **пропагандата**, която може да бъде презрителна, но вероятно подлежи на други не правно обвързващи инструменти за

⁶ Kochev, Y. "THE DIGITAL SINGLE MARKET IN EUROPEAN UNION: OBSTACLES AND TRENDS." *Kutafin University Law Review*, vol. 4, no. 2, 2017, p. 449+. Academic OneFile, Accessed 25 June 2019. DOI 10.17803/2313-5395.2017.2.8.449-457.

⁷ Що се отнася до нарастващата „конвенционалност“ на НПО, вж. например: Jost Delbrück, *Transnational Federalism: Problems and Prospects of Allocating Public Authority Beyond the State*, 11 *IND. J. GLOBAL LEGAL STUD.* 31, 43-44 (2004) (където се отбелязват някои от ролите, които НПО играят в международния процес, и се описват като „ограничени производни субекти на правото, произтичащи от вторичните източници на международното право“); Dinah Shelton, *The Participation of Nongovernmental Organizations in International Judicial Proceedings*, 88 *AM. J. INT'L. L.* 611 (1994) (описвайки все по-важната роля, която НПО играят в международните съдебни производства).

⁸ За класическите субекти на международното право вж.: Ian Brownlie, *Principles of public international law* 66 (1998); Malcolm N. Shaw, *International Law* 1, 137-39 (1997).

⁹ Hakimi, M. *The media as participants in the international legal process*, *Duke journal of comparative & international law*, Vol 16:1, 2006, pp. 3-5.

приемлив международен или национален контрол¹⁰ като споразумения, стандарти или добри практики.¹¹

Понастоящем опасността от пропаганда е изключително остра. Например конфликтът в Украйна, за който някои се опасяваха, че е пролог към световна война, подбуди обвинения и контраобвинения в разпространението на пропаганда. Този дебат в крайна сметка доведе до редица препоръки относно противодействието на пропагандата. Макар работата по медийно съдържание да не е в основата на мандата на представителя на ОССЕ (Организация за сигурност и сътрудничество в Европа) по въпросите на свободата на медиите по това време – Дуня Миятович, този въпрос е от значение поради редица причини.

Когато пропагандата е широко разпространена, масова и систематична, е в ущърб на свободата на медиите. Това явление унищожавя сърцевината на професията на журналистиката. Това прави журналистите вид заложници, обикновено на правителството, и по този начин се засяга независимостта на медиите. Журналистите са принуждавани или подкупвани да бъдат обикновен проводник на посланията. Ако доминира в дадена страна, пропагандата става инструмент за установяване на авторитаризъм, като по този начин нарушава не само плурализма на медиите, но и други фундаментални принципи на демокрацията.¹² В същото време това засяга общественото доверие в свободните медии, в ценностите и значението на професията.

Пропагандата към война и омраза е насочена срещу основния принцип на ОССЕ за всеобхватна сигурност в Европа. Използването на пропаганда по време на конфликт има ефект на бензин, хвърлен в открит пламък.¹³ Пропагандата допринася за ескалацията на даден конфликт. Предотвратява желаното разоръжаване, сигурност и сътрудничество. Следователно изоставянето на враждебна пропаганда, наречено „морално разоръжаване“, се счита за съществен елемент от общите стъпки за предотвратяване на нови конфликти; тя се отнася до опитите за

¹⁰ Ivanova, A. *The Impact of the Case-Law of the Court of Justice of the European Union in the Field of Public Procurement*, Article (PDF Available) in International conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION 24(2):189-193. June 2018, DOI: 10.1515/kbo-2018-0088.

¹¹ Marin, N. *Disproportionate Migration Pressure as a Challenge for the National Security of the Republic of Bulgaria*, Volume/Issue: Volume 22: Issue 2, First Online: 27 Jul 2016, p. 360, DOI: <https://doi.org/10.1515/kbo-2016-0061>.

¹² Popov, N. *Feminism as a Political Ideology*, Volume/Issue: Volume 24: Issue 2, First Online: 26 Jul 2018, p. 374, DOI: <https://doi.org/10.1515/kbo-2018-0117>.

¹³ Regular Report of the OSCE Representative on Freedom of the Media to the Permanent Council for the period from 28 November 2013 through 18 June 2014. p. 2. URL: <http://www.osce.org/fom/119957?download=true>.

предотвратяване на подстрекателството към война, което може да се зароди в съзнанието на хората.¹⁴

Когато се разглежда въпросът за същинското информиране на населението относно социално значимите събития и пропагандирането на едни или други възгледи, неизбежно възниква въпросът за приликите и разликите между информацията, речта на омразата и пропагандата.¹⁵ Има голям брой концепции за ролята на средствата за масова информация в съвременните международни отношения, но в никой от международноправните документи не са определени точните разлики между същинската информация и пропагандата, липсват и ясни критерии за отговорността при пропагандирането на идеи, осъдени от международната общност.¹⁶ Явно трябва да се разработят по-прецизни механизми за осъждане и определяне на отговорността в международното право.¹⁷ По мнение на мнозина анализатори при разглеждането на въпроса за определяне на институцията на отговорността за международната информационна дейност трябва да се разглежда идеологическата наситеност на съобщенията и да се определи отговорността за щетите, които може да нанесат невярната информация или резултатите от недобросъвестните действия на служителите в средствата за масова информация.

Използвана литература

1. Barak, A. *A Judge on Judging: The Role of a Supreme Court in a Democracy*, 116 HARV. L. REV. 16, 133-34 (2002). William N. Eskridge, *Overriding Supreme Court Statutory Interpretation Decisions*, 101 YALE L. J. 331 (1991).

2. Belova, G., Georgieva, G. *Fake News as a Threat to National Security*, Volume/Issue: Volume 24: Issue 1, First Online: 26 Jul 2018, Page Count: 19–22, DOI: <https://doi.org/10.1515/kbo-2018-0002>.

¹⁴ Stoilova, V. *You Tube Effect and Its Impact on Global Politics*, Article (PDF Available). July 2016, DOI: 10.1515/kbo-2016-0027.

¹⁵ Belova, G., Georgieva, G. *Fake News as a Threat to National Security*, Volume/Issue: Volume 24: Issue 1, First Online: 26 Jul 2018, p. 20, DOI: <https://doi.org/10.1515/kbo-2018-0002>.

¹⁶ Krasteva, N. *Existing Dangers for the Child on the Internet*, Article (PDF Available) in International conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION 24(2):206-211. June 2018, DOI: 10.1515/kbo-2018-0091.

¹⁷ Mihov, S. *Some Problems of the European Information Exchange Model in the Field of the Law Enforcement Cooperation*, Article (PDF Available) in International conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION 24(2):225-230. June 2018, DOI: 10.1515/kbo-2018-0094.

3. Belova, G., Hristova, A. *Some Problems Related to the "Human Embryo" in the European Union Law*, Volume 22: Issue 2, First Online: 27 Jul 2016, Page Count: 292–297, DOI: <https://doi.org/10.1515/kbo-2016-0050>.
4. Brownlie, I. *Principles of public international law* 66 (1998).
5. Delbrück, J. *Transnational Federalism: Problems and Prospects of Allocating Public Authority beyond the State*, 11 IND. J. GLOBAL LEGAL STUD. 31, 43-44 (2004).
6. Hakimi, M. The media as participants in the international legal process, *Duke journal of comparative & international law*, Vol 16:1, 2006, pp. 3-5.
7. Ivanova, A. *The Impact of the Case-Law of the Court of Justice of the European Union in the Field of Public Procurement*, Article (PDF Available) in International conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION 24(2):189-193. June 2018, DOI: 10.1515/kbo-2018-0088.
8. Kochev, Y. "THE DIGITAL SINGLE MARKET IN EUROPEAN UNION: OBSTACLES AND TRENDS." *Kutafin University Law Review*, vol. 4, no. 2, 2017, p. 449+. Academic OneFile, Accessed 25 June 2019. DOI 10.17803/2313-5395.2017.2.8.449-457.
9. Krasteva, N. *Existing Dangers for the Child on the Internet*, Article (PDF Available) in International conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION 24(2):206-211. June 2018, DOI: 10.1515/kbo-2018-0091.
10. Leval, P. *Trademark: Champion of Free Speech*, 27 COLUM. J.L. & ARTS 187, 197-98 (2004); William N. Eskridge & Philip P. Frickey, *Statutory Interpretation as Practical Reasoning*, 42 STAN. L. REV. 321, 371 (1990).
11. Marin, N. *Disproportionate Migration Pressure as a Challenge for the National Security of the Republic of Bulgaria*, Volume/Issue: Volume 22: Issue 2, First Online: 27 Jul 2016, Page Count: 358–362, DOI: <https://doi.org/10.1515/kbo-2016-0061>
12. Mihov, S. *Some Problems of the European Information Exchange Model in the Field of the Law Enforcement Cooperation*, Article (PDF Available) in International conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION 24(2):225-230. June 2018, DOI: 10.1515/kbo-2018-0094.
13. Popov, N. *Feminism as a Political Ideology*, Volume/Issue: Volume 24: Issue 2, First Online: 26 Jul 2018, Page Count: 373–376, DOI: <https://doi.org/10.1515/kbo-2018-0117>.
14. Regular Report of the OSCE Representative on Freedom of the Media to the Permanent Council for the period from 28 November 2013 through 18 June 2014. p. 2. URL: <http://www.osce.org/fom/119957?download=true>.
15. Reisman, *International Lawmaking*, supra note 2, at 103-08.

16. Shaw, M. *International Law* 1, 137-39 (1997).
17. Shelton, D. *The Participation of Nongovernmental Organizations in International Judicial Proceedings*, 88 AM. J. INT'L. L. 611 (1994).
18. Stoilova, V. *You Tube Effect and Its Impact on Global Politics*, Article (PDF Available). July 2016, DOI: 10.1515/kbo-2016-0027.